

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Poczta Polowa Nr. 53, dn. 22/IX. 1920 r.
Warszawa, dn. X. 1920 r.

Oddział II Informacyjny

Lw/3 No 42944./II.

65/45-
TAJNE

DO
ADJUTANTURY GENERALNEJ.

publ. rozpr.

W załączeniu przesyła się do wiadomości raport at-
taché wojskowego w Bernie 1.2039/RW, dotyczący Kongresu II.
Międzynarodówki, który odbył się dnia 30 lipca r.b. w Gene-
wie.

Otrzymują: Min. Spr. Zagranicznych - M. S. Wojsk. Biuro Pres-
i Adjutantura Generalna.

w.z.l. Zastępcy Szefa Sztabu Gen.

STRZELECKI m.p.

Generał ppor.

Za zgodność:

w.z. *Sitkowski*
ppor.

1 załącznik.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L: Dz. 65/45 dnia 9/X 1921 r.
zał. Wydział

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ATTACHE WOJSKOWY
ZY POSELSTWIE POLSKIM W BERNIE

L. 2039/R W.

30 sierpnia 1920 r.

TAJNE

Do

NACZELNEGO DOWODZTWA W.P.
SZTAB GENERALNY.

ODDZIAŁ II.

Poczta polowa 53.

Trzeci Kongres II Międzynarodówki, który się odbył w Genewie od dn.31-go lipca do dn.6-go sierpnia r.b., był oczekiwany z niecierpliwością, nie tylko przez umiarkowane partie socjalistyczne, ale nawet przez Francję i Anglię, jak też przez dyplomatów rozmaitych krajów, będących w Szwajcarii.

Wszyscy wyżej wymienieni mieli nadzieję, że rezolucje wyniesione przez ten kongres II Międzynarodówki będą służyć jako kontr-balans przeciw rezolucjom, wyniesionym przez kongres III Międzynarodówki. Rozwój bolszewizmu w Rosji i jego utrwalenie zaniepokoiło sfery socjalistyczne, które postanowiły zająć wyraźne stanowisko wobec tego kierunku. Było to właśnie celem kongresu w Genewie. Rządy Francji i Anglii wszelkimi sposobami (nieoficjalnie) pomogły i ułatwiły zebranie i organizację tego kongresu, mając prawo spodziewać się wydajności jego pracy ze względu na organizatorów i uczestników takowego.

Rzeczywiście kongres ten przeważnie składał się z prawych socjalistów t.zw. "socjalistów patriotów" z Vanderveldem, Lafontaine'em, Huysmans'em, Brekierem, Bernsteinem i innymi na czele.

Delegatami Francji byli: Aubriot, Jerome Lévy, Mamale i

Rossier (członkowie prawicy C.G.T.), Vallot, (członek prawicy C.K.S.), Renaudel, (reprezentował grupę "La Vie Socialiste").

Delegaci Belgji: Vandervelde, Huysmans, Lafontaine, będący u władzy pośrednio czy też bezpośrednio.

Delegaci Włoch: z Vercellonim na czele, stronnikami parlamentarnej grupy i ministrów Labriolla i Bonomi (grupa "Union pour les Réformes Sociales") prawie socjaliści.

Szwedzki delegat Braunting, będący stronnikiem spokojnego socjalizmu.

Niemieccy socjaliści: Müller, Scheidemann, Bernstein, Mückenbuhr, t.zw. "socjaliści większości".

Szwajcarscy delegaci - t.zw. partja "Grütlianer".

Delegaci Anglii: Tom Shaw - prezes delegacji angielskiej i prezydent kongresu, pani Snowden, Sidney Webb (mąż i żona) założyciele "Fabian Society" i jedni z głównych kierowników syndykaliizmu angielskiego, Ramsey, Mac Donald i inni.

Ogół przedstawicieli tego kongresu dawał nadzieje, co i stało się w rzeczywistości, przejęcia zasady demokracji w socjalizmie przez II Międzynarodówkę.

Angielscy socjaliści - przedstawiciele Nowej Zelandji: Bromby, Mac Lane i Nash, oraz holenderski socjalista Troekstr, ciągnący w stronę bolszewików i inni maskujący i grający podwójną grę nie mieli żadnego wpływu na kongres

Jeszcze przed otwarciem kongresu obiegła wiadomość, że zasadniczy kierunek kongresowi nadadzą i przewodzić w nim będą angielscy socjaliści "Labour Party", co się też w rzeczywistości stało. Prezesem kongresu został wybrany przewodniczący delegacji

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

angielskiej - Tom Shaw. Zawdzięczając zorganizowaniu się i zdolności pogodzenia reformy socjalistycznej z uszanowaniem ustroju demokratycznego, angielscy socjaliści zdołali to osiągnąć jak też uzyskać zgodę przeniesienia sekretarjatu organizacji II Międzynarodówki z Brukseli do Londynu i oddania tam na trzy miejsca - dwóch anglikom. Polecono im również stworzyć w Londynie specjalny komitet, który będzie miał za zadanie skupienie i zorganizowanie tych licznych grup socjalistycznych różnych krajów, które dla wielu przyczyn do II Międzynarodówki nie należą. Znaczenie wpływów angielskich wzrosło jeszcze bardziej zawdzięczając uchwałę nowych statutów określających ilość delegatów do Międzynarodówki według siły danego narodu.

Francusko-belgijscy socjaliści wobec zorganizowania się i siły angielskich socjalistów nie mogli im przeciwdziałać. Belgowie bronili sprawy przeniesienia sekretarjatu II Międzynarodówki z Brukseli do Londynu w czym ich popierał delegat francuski Lévy, motywując to słusznym argumentem, iż koniec końców Anglija będzie wywierać za silny wpływ na organizacje II Międzynarodówki. Delegat niemiecki Wels proponował przeniesienie biura sekretarjatu do Holandji, aby było bliżej Niemiec, (prawdopodobnie w celu łatwiejszego wywierania swoich wpływów).

Rosyjscy delegaci Aleksinski (grupa Plechanowa) i Rubanowicz-Gawronski (grupa Kierenskiego), obie skompromitowane - pierwsza za stosunki z rządami Denikina, Kołczaka i Judenicza a druga za swoją słabość i kompromisy z bolszewikami, nie mogły przedstawić i bronić interesów rosyjskich socjalistów prawego skrzydła. Mandat Aleksinskiego nie był uznany za prawomocny

a grupie Rubanowicza-Gawrońskiego, nie mającej odpowiedniego programu i nie mogącej ze swej strony przedstawić sprawozdania o działalności przeciwko bolszewikom, komisja weryfikacyjna, sprawdzająca mandaty poradziła wycofać się i pozostać na kongresie w charakterze gości, na co się ci ostatni zgodzili.

Delegaci Azarbejdżanu (z Maguramowem na czele), Gruzji (z Ceratellim i Gradżaładze na czele) i Litwy (grupa Slezewicz) przedstawiając tylko swoje narodowe interesa, napadali na bolszewików, a w tym czasie ich rządy i koledzy podtrzymywali oficjalnie i nieoficjalnie stosunki z bolszewikami.

Delegaci państw Bałkańskich, odgrywający obecnie dość ważną rolę w walce z bolszewizmem, ja-k również i delegaci ze Wschodu i z Armenji, nie byli obecni na kongresie. Ich nieobecność była przyczyną tego, że sprawa udziału "Wschodu" w walce z bolszewizmem nie była poruszana, a tymczasem III Międzynarodówka naznaczyła na 15-go sierpnia, r.b., w Baku zjazd robotników i włościan Wschodu.

Na obecnym kongresie nastąpiło zbliżenie Labour Party z socjalistami niemieckimi, co uwidoczniło się wspólnością stanowiska zajmowanego przez obie grupy, oraz, że nie dało się zauważyć żadnej rozbieżności w ich poglądach. Tem łatwiej to poszło, że Niemcy uznali winę Niemiec w wojnie światowej i poparli politykę Rzeszy i swą własną. Starali się oni przekonać kongres, że rewolucja w Niemczech nie była powierzchowną, a że dokonała ona przemiany w duchu demokratycznym i, że niestety tylko dotąd nie ma się do Niemiec zaufania. Zbliżenie angielsko-niemieckie ułatwiła nieobecność francuskiej "partji

socjalistycznej zjednoczonej" i wspólna niechęć do Francji bynajmniej nie ukrywana z obu stron. Uważają oni Francję za państwo rzekomo reakcyjne, w którym wpływy socjalistów od wojny bardzo zmalały. Mają oni również za złe Francji, że nam pomaga w walce z bolszewikami. Fakt zbliżenia tego jest niezmiernie ważny ze względu na znaczenie Labour Party w Anglii i socjalistów w Niemczech.

Program kongresu był następujący:-

- I.- Sprawy pokojowe: Warunki pokoju wersalskiego i Liga Narodów.
- II. Polityczno-socjalistyczny system.
- III. Socjalizacja, nacjonalizacja i prawo robotnicze.
- IV. Odpowiedzialność wywołania wojny światowej.
- V. Jedność socjalistyczna.

Podczas otwarcia kongresu przewodniczący Tom Shaw (anglik) po wygłoszeniu mowy powitalnej powiedział:

"Aucune conciliation n'est pas possible entre la démocratie et la dictature d'une classe. La II Internationale doit élaborer un programme dont la base doit être la Démocratie. Chaque pays est libre de choisir sa politique intérieure. Le bolchevisme n'est pas applicable en Angleterre."

Słowa te były podstawą dalszej dyskusji i wynoszonych rezolucji. Z tych kilku słów widać, że kongres jest przeciwny dyktaturze proletariatu i systemowi gwałtu i terroru, a jest za "ustrojem demokratycznym". Jednocześnie jednak postanowił on, że "ustroju demokratycznego" nikomu narzucać nie można, i że każdy kraj ma prawo wybrać sobie taki system wewnętrzny, jaki mu się podoba, a więc Rosja ma prawo mieć u siebie system bolszewicki i nikt nie

ma prawa jej w tem przeszkadzać i do tego się mieszać.

SPRAWA POKOJOWA była kwestją palącą na kongresie i podległa gorącym dyskusjom rozmaitych delegatów między którymi większość zajęła stanowisko nie przychylnie dla "Ligi Narodów". Znajdująca się już w Genewie sekcja Ligi Narodów (Bureau International du Travail) wysłała na kongres zawiadomienie, iż oficjalnie nie przyjmuje żadnego udziału w kongresie. Belgijczyk Lafontaine (senator) członek komisji referował o Bidze Narodów, o militarystyce i o pokoju wersalskim. Ze słów jego można było wyciągnąć wrażenie, że pokój wersalski posłużył jako powód do nowych wojen i, że dalsze inne warunki pokojowe nadają całemu światu sytuację bardziej nieokreśloną, niż wojna 1914 roku. Liga Narodów powinna być przerobioną na organizację demokratyczną. Liga Narodów swoim Ś12 podtrzymuje militarystykę. Klasa robotnicza całego świata przynależnością swoją do Ligi Narodów powinna ją zmienić w demokratyczną siłę w którą by weszły wszystkie bez wyjątku narody. Podobna liga korzystając ze swoich praw będzie w możności rozbroić narody. Przynależność wszystkich socjalistycznych organizacji zabezpieczy pokój. Podczas rozpraw w tej sprawie dwie osoby głównie wyróżniały się swoją nieufnością do "Ligi Narodów", to Holender Troestla i Niemiec Bernstein (posiadający duży wpływ u angielskich socjalistów). Troestla utrzymywał, że w pokoju wersalskim militarystyka triumfuje i, że Liga Narodów bardziej reprezentuje państwa niż narody i żądał natychmiastowego dopuszczenia do Ligi Narodów Niemiec. Bernstein w swojej mowie, bardzo ostrożnie przystępując do rzeczy, powiedział że pokój wersalski z punktu widzenia niemieckiego

jest nade do przyjęcia, ponieważ postępowano z republikańskimi Niemcami, jak należało by postępować z Niemcami imperjalistycznymi.

Rządowi demokratyzacji Ligi.

Kongres wyniósł następującą rezolucję :-

"Le congrès invite le prolétariat à prendre conscience de leurs devoirs historiques. A l'heure présente le devoir est de prendre conscience de la tête de tous les ~~paix~~ éléments pacifiques et travailleurs dans tous les pays pour reprendre contre l'impérialisme une lutte plus violente et plus efficace que jamais avec tous les moyens politiques qui sont à leur disposition."

Następnie kongres ustanowił swój stosunek do Ligi Narodów w nadziei, iż Liga Narodów w przyszłości będzie w stanie poprawić omyłki wersalskiego pokoju.

"Le congrès socialiste international invite en conséquence les partis socialistes nationaux à employer tous leurs efforts pour faire pénétrer leurs délégués dans les organisations actuelles de la Société des Nations de façon à en transformer la constitution et élargir les attributions pour en faire la garantie de la sécurité et de la bonne harmonie de toutes les nations également intéressés au maintien de la paix.."

POLITYCZNO-SOCJALISTYCZNY SYSTEM jest dość ważnym jeżeli idzie o system czy formę przyszłego socjalistycznego rządu, któryby zastąpił system sowietów. Z referatem w tej sprawie wystąpił angiłik Webb (założyciel "Fabian Society"), który wyjaśnił, że wyraz "robotnik" nie odnosi się jedynie do pracy fizycznej, lecz i do pracy intelektualnej. Międzynarodówka powinna mieć na celu zjednoczenie wszelkich intelektualnych elementów z robotnikami i chłopami, i bez gwałtów i teroru ująć rządy w swe ręce nie wprowadzając dyktatury i nie pozwalając mniejszości pogwałcić swobodę narodową. Powinno być powszechne głosowanie za parlamentem, zawodowe przedstawicielstwo i rady fabryczne. Po kilku małych sprostowaniach delegatów holenderskich i niemieckich wyniesiono rezolucję w duchu, iż demokracja jest przeciwną gwałtom, dyktaturze mniejszości itd.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ WYWOŁANIA WOJNY ŚWIATOWEJ.

"L'Allemagne bismarkienne/^agravement compromisela paix du monde en annexant par la force en 1871 l'Alsace-Lorraine L'Allemagne impérialiste de 1914 a commis un crime contre le droit des peuples en violant la neutralité et l'indépendance de la Belgique.

L'Allemagne républicaine se reconnait obligée aux réparations qui sont la conséquence de l'agression déchaînée par l'Allemagne impérialiste."

Taka rezolucja przedstawioną została komisji w imieniu socjaldemokratycznej partji niemieckiej i została przyjętą przez kongres. Grupa ta przedstawiła deklarację w imieniu Centralnego Komitetu partji w sprawie odpowiedzialności, w której przyznając w części winę niemieckich socjalistów, że spóźnili rewolucję nie znajdują w obecnych warunkach za możliwe uzasadnienie winy

Niemiec. Deklaracja ta wzywa do połączenia wszystkich socjal-demokratów.

JEDNOŚĆ SOCJALISTYCZNA: Z referatów wygłaszanych w tej sprawie można wynieść następujący pogląd: II Międzynarodówka w chwili obecnej nie ma odpowiedniej jedności proletariatu. Powinna ona skończyć raz na zawsze wszelkie kompromisy z Moskwą i zerwać z nią zupełnie. G-entralny K-omitet Międzynarodówki, który jest odpowiedzialnym za pracę mającą na celu "jedność" powinien być przeniesiony z Belgji do kraju gdzie proletarijat jest silny i zorganizowany a mianowicie do Londynu jak już powyżej wspominaliśmy. Przytem została wyniesiona następująca rezolucja:

"Dans le but d'examiner toutes les possibilités de créer une internationale comprenant toutes les forces du socialisme, la commission recommande de prier la section britannique d'accepter la responsabilité et la charge des négociations, de la mettre en relation avec les organisations ouvrières et socialistes des nations qui ne sont pas représentées et de faire les démarches nécessaires pour obtenir leur adhésion...."

SOCJALIZACJA. Referował to holender Whibaut, szczegółowo przedstawiając system socjalizacji. S-ocjalizacją nazwał on przejście z rąk kapitalistycznych do rąk koman nieruchomości i zarządów fabryk etc. Socjalizacja powinna odbywać się systematycznie t.j. jeżeli socjalizm nie jest w stanie stworzyć to nie powinien burzyć. Socjalizacja w krajach z rozwiniętym przemysłem przedstawia się pod trzema formami: 1.) Narodowa, 2.) Municypalna, 3.) Kooperatywna. Ziemia i bogactwa ziemne powinny być nacjonalizowane. Między mówcami, zabierającymi głos w tej sprawie ciekawą jest

opinia Szweda Sandlera, który protestował przeciwko eksploatacji mało-rolnych chłopów. Angielski delegat żądał zastosowania ostrych środków. Socjalizacja powinna być zastosowana w najostrzejszej formie nasamprzód przeciwko prywatnej własności. Na ostatnim posiedzeniu został wybrany Komitet Wykonawczy w którego skład weszli:

Henderson	Wells	Troestla
B.A. Thomas	Branting	Macdonald
Huysmans	Strauming	Vandervelde
Bruckere		

Na tymże posiedzeniu została wybrana Komisja dla przeprowadzenia ekonomicznej ankiety w Niemczech i Austrii. Komitet wykonawczy rozpatrywał następujące projekty: "Wysłanie misji w celu ankiety pogromów żydowskich w Polsce"; "Prawo Narodów" i "Położenie na Węgrzech".

STOSUNEK KONGRESU DO POLSKI.

Mimo tego, że cały kongres był przeciwny polityce i metodom bolszewickim i potępiał je z całą stanowczością, nie wpłynęło to jednak na zmianę polityki względem Polski, którą można nazwać tylko wroga. Wojna Polski z bolszewikami jest uważana za chęć z naszej strony zagarnięcia terytorjum należącego do Rosji i mieszanie się do spraw wewnętrznych Rosji na co stanowczo głównie angielska "Labour Party" zgodzić się nie może. Uważają oni, że Polska jest narzędziem w ręku francuskich kapitalistów ponieważ Francja podtrzymuje Polskę i używa ją do zwalczania rewolucji rosyjskiej. Nasza intencja pomocy Ukrainie jest przedstawiana wprost przeciwnie, a mianowicie chęć ekonomicznej eksploatacji

bogactw Ukrainy i zaaneksowania takowej, na co wystawiają jako argument ogłoszone w swoim czasie pretensje nasze do granic 1772 roku.

To, że zimą nie zawarliśmy pokoju z Rosją, a przeszliśmy do ofensywy na Ukrainę, sfery robotnicze uważają za chęć z naszej strony zgniecenia rządu bolszewickiego. Między socjalistami angielskimi coraz bardziej wzrasta oburzenie przeciwko imperjalistycznej jakoby polityce Milleranda, który ciągle stoi na przeszkodzie spełnieniu szczerych zamiarów Lloyd George'a wobec Rosji. Uważają zatem socjaliści angielscy, że powinniśmy zerwać jaknajprędzej z Francją, co wpłynęło by łagodząco na ich stosunek do nas. Pogatem niechęć wszystkich socjalistów do nas polega na tem, że uważają oni traktat wersalski jako twór militarystyczny, i dążą wszelkimi środkami do jego obalenia. A, że jednym z głównych środków do wykonania tego ich zamiaru jest bolszewizm, więc Polska zwalczając bolszewizm staje na przeszkodzie obalenia traktatu wersalskiego.

Powtórę chociaż socjaliści są w zasadzie przeciwko bolszewikom, uważają jednak, że mają oni prawo stanowienia o sobie i, że nikt do ich ustroju wewnętrznego nie powinien się mieszać, a przeciwnie chcą oni dopomóc w tem ażeby uznano bolszewików w Rosji jako ustrój państwowy, a Polska wojując z nimi przeszkadza im w tem.

Według ich zdania chcąc sobie pozyskać socjalistów całego świata powinniśmy natychmiast zaprzestać wojnę z bolszewikami i starać się o uznanie ich jako państwo.

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Kongres pomijając ogólną anty-polską propagandę oraz propagandę ży-dowskich dokumentów przeciwko Polsce, uważa Polskę za centrum antysemityzmu i postanawia wysłać do Polski komisję w celu przeprowadzenia ankiety w sprawie pogromów żydowskich. Zauważyć się daje również propaganda przeciwko nam prowadzona przez litwinów, co wynika z rezolucji powziętej przez Komitet Wykonawczy w "le droit de peuple":

"Il proteste également contre l'occupation de territoires lithuaniens par la Pologne et contre la suppression des organes autonomes de la Lithuanie par les armées russes d'occupation....."

Na zebraniu plenarnem uchwalono, że poszczególne narody mają wysłać delegatów do międzynarodówki w następujących ilościach:

Anglja	30	30	S-zwecja	15
Australja	15		Danja	10
N.Zelandja	5		Szwajcarja (ruti)	3
Francja	3		Belgja	15
Holandja	10		Rosja	10 (socj.rewolucjonisci)
Litwa	4		Niemcy	20
		Polska	10	

Stankowski

Rotmistrz i Attaché Wojskowy P.P.

